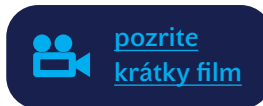
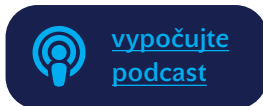

Lýdia Piovarcsyová

rod. Steinerová

Faktografické otázky:

1. Zisti nasledujúce informácie o tvojej obci/tvojom okrese:

– *Koľko Židov tam približne žilo pred vznikom Slovenského štátu (1939)? Koľko Židov tam žije dnes?*

– *Bola alebo je tam synagóga? Kde sa nachádzala/nachádza? Na aké účely sa v súčasnosti využíva?*

– *Boli tam arizované židovské podniky? Ak áno, približne koľko? O aký typ podnikov išlo?*

2. Pani Lýdia spomína, že keď bola malé dieťa, stretávala Jozefa Tisa pred hodinárstvom starého otca v Bánovciach nad Bebravou. Kto to bol Jozef Tiso? Nájdi v relevantných zdrojoch 5 najdôležitejších faktov o Jozefovi Tisovi. Akú má spojitosť Jozef Tiso s Lýdiinou rodinou?

3. „Zaistením a odtransportovaním týchto židov obchod ničím neutrpí ani po stránke hospodárskej,“ napísal známy slovenský spisovateľ Ludo Ondrejov slovenskej vláde po tom, ako získal Steinerovský antikvariát do svojho vlastníctva. Steinerovcov následne zatkli a transportovali do koncentračného tábora v Auschwitz (Osvienčime), kde boli zavraždení.

Je Ludo Ondrejov jediný slovenský spisovateľ, ktorý arizoval židovské majetky? Bol za to nejaký potrestaný? Vyhľadaj informácie na internete.

4. Nie všetci Židia zo Slovenska boli odtransportovaní do koncentračných táborov. Niektorým sa podarilo vyhnúť tejto povinnosti. Aké boli dôvody pre oslobodenie od deportácií počas Slovenského štátu? Prečo Lýdiiných starých rodičov netransportovali do koncentračného tábora? Skús zistiť alebo vyhľadať na internete dôvody, pre ktoré sa podarilo niektorým židovským spoluobčanom uniknúť transportom.

5. Aké protižidovské opatrenia začali platiť na Slovensku od roku 1941? O aké práva kvôli nim slovenskí Židia prišli?

6. Aký je rozdiel medzi ortodoxnými a neologickými Židmi? Vyhľadaj dostupné informácie a prezentuj ich pred spolužiakmi.

>>

Úlohy vzťahujúce sa k príbehu:

1. V Bratislave, podľa spomínania pani Piovarcsyovej, bola v časocho jej detstva veľmi silná neologická židovská komunita. Jej otec však chodil do ortodoxnej synagógy. Vyhľadaj uvedené pojmy v literatúre, na internete a vysvetli ich. Pomôže ti aj nahrávka jej [rozhovoru](#).

Lýdia s rodičmi, zdroj: www.pametnaroda.cz/sk

2. Prečítaj si ukážku z listu a odpovedz na otázky (*pomôž si príbehom*):

„Prehlasujem, že vo svojom kníhkupectve nepotrebujem týchto Židov: Maxa Steinera, Jozefa Steinera, Žigmunda Steinera a Viliama Steinera. Zaistením a odtransportovaním týchto Židov neutrpí obchod ani Slovenský štát nijakú hospodársku ujmu, lebo som si našiel náhradu v árijskej osobe pána Viliama Fábryho z Turč. Sv. Martina.“ Z listu Ľuda Ondrejova datovaného 12. júna 1942.

- Kto sa mohol stať arizátorom počas Slovenského štátu?

- Poznáš meno arizátora majetku Steinerovcov aj v inej súvislosti? Ak áno, v akej?

- Aký vplyv na život rodiny Steinerovcov mal arizátor ich majetku?

Projektové úlohy, aktivity:

1. Pani Lýdia sa skrývala aj u jednej starej pani, ktorá zo svojho dôchodku varila pre utečencov obedy. Raz ich však niekto udal a všetkých odvedli do zberného tábora. Lýdia putovala do Terezína a umiestnili ju do sirotinca.

Tvoja úloha:

Dnes sa podobné inštitúcie ako sirotince nazývajú detské domovy. Umiestňujú sa do nich deti, ktoré nemajú rodičov, alebo sa o nich rodičia nedokážu postarať. Urobte v triede zbierku nepotrebného šatstva alebo hračiek a darujte ich nejakému detskému domovu. Prípadne sa prihláste k dobrovoľníkom a pomôžte im navariť pre ľudí bez domova alebo pre utečencov. Dobrovoľnícke združenia nájdete na internete.

2. Do koncentračných táborov bolo počas Slovenskej republiky násilne odvedených okolo 72 000 Židov. Drvivá väčšina z nich sa už domov nevrátila. Prezidentom vojnového Slovenského štátu bol Dr. Jozef Tiso, ktorý dal na odvedenie svojich spoluobčanov povolenie. S J. Tisom sa stretla osobne aj Lýdia ako maličká.

Tvoja úloha:

Nájdite o J. Tisovi informácie z relevantných zdrojov. Ako hodnotíš jeho konanie? Mohol/mal urobiť niečo inak? Súhlasíte s výrokmi, ktoré sa snažia jeho zodpovednosť zľahčovať, ospravedlniť? Diskutujte o svojich názoroch so spolužiakmi.

3. Židovský kódex, inšpirovaný nemeckými Norimberskými zákonmi, vzal židovskému obyvateľstvu na Slovensku ich základné práva.

Tvoja úloha:

Nájdite na internete znenie Židovského kódexu a prečítajte si ho v triede. Diskutujte o prijatých nariadeniach. Vyberte pasáže, ktoré sa vám javia ako najkrutejšie, a popíšte, ako sa pod ich vplyvom zmenil život vtedajších občanov Slovenska.

4. Počas vojny boli likvidované i židovské obydlia, majetky, synagógy.

Tvoja úloha:

Navštívte vo svojej obci/meste/okolí židovské pamiatky a pamätné miesta. Urobte o nich referát. Kde na Slovensku sa nachádzajú zachované synagógy? Bol/a si v nejakej? Na čo slúži v súčasnosti? Čo ťa na nej upútalo?

Zdroj: Smedata.sk